

ЈАНЕШЛИЕВА

JANEŠLIEVA

Национална галерија на Македонија

National Gallery of Macedonia

Славица ЈАНЕШЛИЕВА - КАЛЕМЕЊЕ

Slavica JANEŠLIEVA - GRAFTING

Мултимедијален центар Мала станица

Multimedia Center Mala Stanica

Октомври / October 2007

„... во емигрантската судбина има повеќе кругови,
како во пеколот, ако минеш еден, враќање нема,
следи другиот круг, пак нема враќање...“

Луан Старова - „Пресадена земја“

Простор 1: пет ѕидни проекции.

Room 1: five wall projections.

1.

Темата за бегалците/бегалството е една од т.н. вечни теми, тема што буквално и апсолутно комуницира со сите цивилизациски кодови на постоењето. Низ неа / во неа директно се прекршуваат / се обединуваат суштествени егзистенцијални и морални, филозофски, социолошки ... и секакви други аспекти/консеквенци на човековата судбина. Но, едновременно, бегалската тема е далеку од некакво можно рационално промислување; таа е крајно стресна, емотивна содржина пред која што речиси и не може да се застане со подготвен одбранбен механизам на незаинтересираност или со „ладна глава“. Зашто, пред сè, бегалството/изгонувањето/прогонот ... се доживува и преживува низ призмата на колективни трагедии и егзодуси, низ сликите на колони измачени, несреќни и страдни старци, жени и деца ... слики што не оставаат простор за рамнодушност!

Од друга страна, можеме ли и целокупната (позната) историја на човештвото да ја „вземе“ за бегалскиот синдром, можеме ли и изгонувањето на Адам и Ева од Рајот да го третираме како чин на (посредно) бегалство? Зашто, во крајна линија, бегалството е сепак *реакција* на која што најчесто ч претходи акција – *iprožonoij* – така што тогаш ова директно е и библиска тема, што уште повеќе ја зацврстува нејзината „вечност“. Дотолку повеќе што Првата книга, освен „рајската приказна“, изобилува и со друга „живописна“ и убедлива елаборација на оваа круцијална тема и со други подрастични примери – протерувањето на Евреите од Египет, прогонот/бегалството на христијаните од Израел итн., – уверувајќи нè дека историјата на човештвото е *истиорија на беѓалсџивојџо!*

Но, и многу „повозбудливиот“ реален свет, преселикан во одделни настани од подалечното или поблиското минато, изобилува со далеку посурови примери на акција и реакција, на прогон и бегалство: Едиктот од Фонтенебло на Луј XIV од 1685,¹ Советската револуција во Русија 1917,² т.н. Ерменски геноцид во 1915-1917 година,³ ужасите и холокаустот на Втората светска војна, формирањето на државата Израел во 1948 и неколкуте израелско-арапски војни⁴ итн.

1.

The phenomenon of refugees/refuge is one of the so called *eternal* issues and themes which both literally and absolutely communicate with the civilization codes of human existence. Essential existential and also moral, philosophical, sociological and various other aspects and consequences of man's destiny directly transgress and unite in it. At the same time the refugees theme is distant to any possible rational comprehension, because it is an extremely emotional and distressful issue which hardly anyone can face with a ready-made defence mechanism of indifference or be cool-headed to it. The reason for such responses is basically because exile and refuge are mainly experienced, endured and felt through the prism of collective tragedies and exoduses, through images and pictures of lines of tormented, worn out and miserable old people, women and children - through images that make indifference impossible!

On the other hand, should we *relate* the entire (known) history of mankind to the exile syndrome? Should we treat and interpret Adam and Eve's expulsion from the Garden of Eden as an act of (indirect) exile? Since, after all, refuge is very often only *a reaction* to a previous action i.e. to exile, we can simply say that this is definitely a Biblical theme which strongly supports its *eternity* aspect. And what's more, the First Book along with the *Eden Story*, abounds in *colourful* and convincing elaborations of this crucial topic and also in some more drastic examples - the prosecution and exile of the Jews from Egypt, the exile/refuge of the Christians from Israel ... thus, convincing us that the history of mankind is actually *a history of exile and refuge*.

But even the more *exciting* real world, reflected in some actual events from our distant or more recent past abounds in more cruel examples of actions and reactions to exile and refuge: Luis XIV's Edict of Fontainebleau in 1685¹, the Soviet Revolution in 1917², the so called Armenian genocide in 1915-1917³, the horrors and the holocaust during the Second World War, the formation of the state of Israel in 1948, the Arab - Israeli wars⁴ and so on.

Ниту денес, и покрај шокантните историски искуства, ситуацијата со бегалците не е подобра. Податоците на УНХЦР велат дека на почетокот на 2006 година во светот имало 8,4 милиони бегалци! И: *околу 80% од бегалците се жени и деца!*

Причините за овие неверојатно мачни и како по правило секогаш еклатантно крвави случувања се различни: верски, територијални, идеолошки, расни ...! Односно, причините секогаш како да се необјасливо поинакви, а методите и резултатите секогаш – исти! Конечниот исход е како пресликана матрица: крв и солзи, мртви и раселени, раздвоени семејства и прекроени судбини, лични и колективни драми, илјадници „изместени“ животи ...

2.

Бегалската тема не му е туѓа на македонското историско искуство. И тоа од различни аспекти – и како земја/националност директно подложена на бегалски геноцид, но и како територија низ/во која се „одигрувале“ низа бегалски кризи. Но, македонските искуства се, повеќе или помалку, туѓи за светското историско паметење зашто во пребарувањата/препочитувањата на сите можни бегалски кризни жаришта низ светската историја Македонија *буквално* не се споменува! Или – многу ретко, што повторно се сведува на исто!

Ова особено се однесува на темата на овој уметнички проект – трагичниот македонски бегалски егзодус во времето на Граѓанската војна во Грција, односно нејзиниот крај (1948-49 година) – кој што, главно, во денес популарните и лесно достапни „извори“ (Интернет), или не се спомнува или, пак, се сведува на еуфемизми од типот: „депортација“, „преселување“, „транспортирање“ на семејства или деца, без да се наведе нивното етничко потекло. Од друга страна, бројни се изворите кои драстично ја менуваат вистината именувајќи ги (особено децата бегалци) како „грчки деца трансформирани во фанатични Македонци“.⁵ Иако бројките зачудувачки варираат – некои достигнувајќи 700.000⁶ бегалци, други потенцирајќи ги 28.296-те деца⁷ – повеќе од јасно е дека станува збор за трагичен егзодус, невиден во балкански размери во дваесеттиот век.

Од друга страна, иако ова не е место за таква елаборација, прашање е колку ние самите сме придонеле/сработиле за поцелосно и посеопфатно документирање и јавно објаснување на овие настани!

And, inspite of the shocking historical experiences, the situation with refugees of today has not improved much. According to the UNCHR reports, the number of refugees in the world at the beginning of 2006 was 8,4 million! *Approximately 80% of the refugees are always women and children.*

The reasons for these incredibly painful and, as a rule, always extremely bloody acts and events are various. They could be: religious, territorial, ideological, racial, etc. While the actual reasons and causes always seem to be inexplicably different, both the methods and the outcomes are always the same! The final outcome always seems to be a copy of the same matrix: blood and tears, dead and displaced people, split up families and reshaped destinies, terrible personal and collective dramas and tragedies, thousands of *dislocated* lives.

2.

The Macedonian historical experience is familiar with the exile/refugee issue. This issue has affected various aspects of our existence and lives: both our country and our nation have directly been subjected to refugee genocide, as well as our territory on which a number of refugees crises have taken place. Yet the world historical memory is, more or less, ignorant of these tragic Macedonian experiences, because in almost all different searchings and rereadings of possible refugees crisis spots in the world history, there is hardly any mention of Macedonia or it is being mentioned only in a marginal way.

This especially refers to the theme of this particular art project-the tragic Macedonian refugees exodus at the end of the Civil war in Greece, i.e. in 1948-1949, which in the popular and easily accessible “sources” of today (such as Internet) is simply not mentioned or is often reduced to a few euphemisms such as: *deportation, relocation, transportation of families or children* with no indication of their ethnic origin. On the other hand, there are numerous *sources* in which the truth is being altered by naming these refugees, and especially the children *Greek children transformed into fanatic Macedonians*⁵. Although the stated numbers, surprisingly and strangely enough, do vary - some reach up to 700.000 refugees⁶ and others emphasize the number of children refugees - 28.296⁷ - it is obvious that this refugees exodus was definitely an extremely terrible and tragic event, which in the middle of the 20th century took place in the Balkans.

On the other hand, although this is hardly an appropriate moment for such an elaboration, it is important that we ask ourselves the following questions: What have we done and in what

3.

Навраќајќи се на почетокот на овој текст – на потенцираното емотивно доживување на оваа тема, односно токму заради тоа – би можело да се заклучи дека таквата тема (на глобално рамниште или како конкретна, поединечна случка) би била податлива за евентуална уметничка транспозиција. Веројатно, но практиката, барем македонската уметничка практика, говори сосема спротивно. Односно: бегалската тема, независно од „богатото“ македонско историско искуство, не е честа уметничка тема. Дури може да се каже дека е зачудувачки игнорирана.

Особено кога станува збор токму за темата на овој проект – македонскиот егзодус во времето на Граѓанската војна во Грција – сериозните уметнички проекти (во визуелните творечки медиуми) можат да се набројат на прсти!⁸ Се разбира, тука прв се наметнува филмот „Црно семе“ на Кирил Ценеvски, неколку документарни филмови (на пример, „Тулгеш“ на Коле Манев) и телевизиски емисии („Сињорите на грчката дипломатија“ на Никола Калајџиски), како и најновото филмско остварување „Децата од 1948“ на младата Сузана Динеvски. Во ликовната уметност примерите се уште помалубројни: можеби во сликарството на Коле Манев (повеќе како атмосфера, референца и слично), некои остварувања во скулптурата и графиката на Насо Беќаровски, и толку.⁹

4.

За посеопфатно да се разбере ангажманот на Славица Јанешлиева околу една ваква тема веројатно е потребно доста добро да се познава нејзиното претходно творештво.

Во таа насока, „... за досегашниот уметнички исказ на Славица Јанешлиева е битно да се потенцираат две нешта. Првото би било нејзината впечатлива раскажувачка пленливост, леснотијата со која што таа ги извлекува миговите/приказните од меморијата и, слично на најдобрите постмодернистички раскажувачи, ‘ги меша’ контекстите, времињата, редоследот, ситуациите..., притоа не инсистирајќи на сопствената верзија туку дозволувајќи му и на гледачот да составува и своја приказна. Второто, пак, се однесува на извонредното чувство за визуелизација на нарацијата, каде меморијата/приказната се преточува во претстава, објект, боја – материјализирана супстанца – што моќно ќе ги синтетизира историјата/традицијата и секојдневието, големите идеи и малите нешта, емоциите и

way have we contributed for a better and more thorough documentation, interpretation, clarification and public presentation of these events.

3.

As it was already said at the beginning of this text, the response to this particular theme i.e. the exile/refugee issue is usually extremely emotional and just because of that we can conclude, that both at a global level and also as an actual event it is viable for a possible artistic reaction and transposition. This is probably true, but our practice, at least the Macedonian artistic practice proves just the opposite. It appears that the refugees theme, regardless of Macedonian *rich* historical experience, has not been frequently used as an art theme and challenge. Even it could be said that it has been surprisingly neglected and ignored.

Especially when it refers to the theme of this particular project: the Macedonian refugees exodus at the time of the Civil war in Greece in 1948-1949- there have not been many serious projects in visual arts.⁸ Of course, the first one that should be mentioned is Kiril Cenevski's movie *Black Seed*, then a few documentaries (such as *Tugleš* by Kole Manev) and television films (for example *The Barriers of Greek Diplomacy* by Nikola Kalajdziski), as well as the most recent cinematographic production *The Children of 1948* by the young film director Suzana Dinevski. The attempts in fine arts are even fewer: probably in the paintings of Kole Manev (there is something in their atmosphere and a kind of reference) and in some sculptures and prints by Naso Bekarovski, and that is all.⁹

4.

Probably, in order to understand better Slavica Janešlieva's undertaking, her preoccupation and her engagement with this theme more thoroughly, it is necessary to be acquainted with her previous work.

Actually, “... *two things have to be emphasized about Slavica Janešlieva's artistic expression. The first thing is her impressive, captivating storytelling, the ease with which she draws all those moments/stories from her memory, “mixing” the various contexts, periods, sequences of events and situations in the best postmodernist storytelling tradition... not insisting on her own version, but allowing the viewer to compose his or her own story. The second thing that has to be mentioned is her exceptional talent for visualizing narration: memory/narration is effortlessly transformed into representation, an object, color,*

рефлексиите, метафорите и значењата“.¹⁰ „Всушност, целокупниот досегашен авторски исказ на Јанешлиева – графичкото творештво, инсталациите, објектите итн. – главно се определува во општите модалитети на т.н. ‘уметност во прво лице’ или, уште подобро, во доменот на ‘интер-субјективитетот’ и (авто)рефлексивното. Тоа ќе рече дека нејзините досегашни проекти, безмалу во континуитет на една сосема лична ‘приказна’, се врзуваат во еден вид самореференцијален систем композиран од сегментни стории со интимно-семеен бекграунд. Во тој контекст интимното/семејното може да заличи на замена за општото/општественото, ‘бегство’ од оваа и ваква општествена реалност, но во самата суштина сепак е длабоко поврзано со редица горливи (традиционални, морални...) дилеми актуелни за глобалната средина“.¹¹

Оттука, овој проект на Јанешлиева е всушност уште еден во редицата нејзини актуелни ангажмани, нејзини лични видувања и „коментари“ на вечни теми, секогаш горчливо провокативни и по правило со „широк спектар“. Ова пак, од друга страна, некому може да му заличи на здодевно морализирање коешто, во крајна линија, нема врска со уметноста *per se*. Се разбира дека не е така, а особено не кога е во прашање уметник од типот на Јанешлиева. Зашто Славица не држи лекции и не праќа пораки. Тоа им го препушта на помалку инвентивните. Таа во себе „ја носи“ темата/болката, ја развива / ја „зрее“ до цврст концепт со јасна мисла и профилирана визура. И во тој концепт нема место за ефтини морализирања или банални додворувања!

Во контекстот на македонската бегалска тема мотивот/предизвикот кај Јанешлиева, на прв поглед, може да остане нејасен (ако воопшто е потребен некаков мотив за уметничкото творештво?). Зошто и од каде интересот токму за една ваква неистражена и, да бидеме отворени, денес сè уште комплексна, чудно непозната и „проблематична приказна“? А всушност нема тајни, туку предизвикот е токму тука: во комплексноста на темата, во нејзината (сè уште) „затвореност“, во катастрофичните димензии, во неверојатните судбини на учесниците, во ...! Можат да се набројуваат уште десетици причини, меѓу кои секако некои од најбитните се и потребата од *гласносиј*, од *јавносиј*, од *звучносиј* ..., потребата истата соодветно да се димензионира и историски и секако уметнички, неопходноста светот, но и ние самите, уште безброј пати да се соочиме со суровата вистина. Се разбира, тука е и клучното прашање: како и зошто историјата, како и зошто светот знае сè за сите други егзодуси, а за овој речиси ништо? Оттука, користејќи ја мис-

materialized substance — resulting in a powerful synthesis of history/tradition and everyday life, great ideas and small things, emotions and reflections, metaphors and meanings.”¹⁰ “In fact, Janešlieva’s entire artistic work up to now — prints, installations, objects, etc. — adheres mainly to the general modalities of what is known as the “art in the first person,” or more precisely, to the domain of “inter-subjectivity” and the (self)-reflexiveness. This means that all of her projects — in an almost continuous, rather personal story — are linked in a kind of self-referential system composed of segmented stories with an intimate/family background. In this context, the intimate/family elements can be regarded as a substitute for those of general/social nature, as an “escape” from this specific or similar social reality, although in their very essence they are deeply connected with some important (traditional, moral...) dilemmas of the global environment.”¹¹

Therefore, this project by Janešlieva is actually an other one in the line of her recent engaged responses and artistic engagements i.e. her own personal perceptions and *comments* on *eternal* issues which are always bitterly provocative and, as a rule, of a *broad spectrum*. This, on the other hand, to some people might seem a tedious moralizing which consequently has nothing to do with art *per se*. Of course this is not the case, especially when it refers to an artist such as Janešlieva is. This is so because Slavica does not lecture, she does not preach or send messages. She leaves that to the less inventive ones. Within herself, Janešlieva actually *carries* the theme, carries and suffers the pain, makes it grow and *ripen* in her until it becomes a solid concept, in concept with a precise idea and a formulated vision. Thus, in this concept of hers, there is no room for cheap moralizing or banal flattering!

Within the context of Macedonian exile/refuge theme Janešlieva’s motive and artistic challenge, at first glance might appear unclear (if really a motive is needed for an art creation). What is the reason for her interest, curiosity and her preoccupation with this particular and, to put it openly, even today insufficiently investigated, researched and complex theme, and still, strangely enough - unknown and *problematic story*? Actually, there are no secrets but the challenge is in the complexity of the theme, in it still being *blocked*, in its catastrophic dimensions, in the incredible destinies of the refugees, in ...! A dozen other reasons could also be mentioned, but the most essential ones among them certainly are the following ones: the need that the *story should* be given a voice, the need for it to be made known, the

Простор 1. / Room 1.

лата на Бенјамин дека „вистинската слика на минатото нечујно минува крај нас, минатото може да се сфати како слика која силно блеснува во моментот на сознанието и потоа се губи во неврат ... бидејќи во секоја сегашност во неврат може да исчезне сликата на минатото, во која таа не знаела да се препознае себеси“. Јанешлиева како да сака „да задржи“ некои слики, да ги „замрзне“ колку за миг, времено да ги отргне од невратот – барем додека подобро не ги разбереме или им ја оддадеме должната почит.

Концептот на проектот „Калемење“ е повеќезначен/повеќеслоен. Лајт-мотивот апсолутно е бегалската тема – егзодусот на македонските семејства во времето на Граѓанската војна во Грција 1946-49, но околу него Јанешлиева „ткае“ неколку круцијални точки. Оттука и организацијата на визуелниот дел ја следи оваа логика:

Првата точка секако е потресителната, бескрајната, трагичната ... вечната бегалска колона која *in continuo*, како *perpetuum mobile*, се движи низ човековата историја. Во случајов, тоа е македонскиот дел од пеколот, егејскиот егзодус, колоната македонски бегалци пред чистките на воените хорди, „... ги водат децата и, за да не им се спие, ќе ги тераат да бројат ѕвезди. Ќе си замислуваат желби и ќе бројат. А единствената нивна желба е да ги остават да се наспијат ... Децата ќе се држат за скутините на мајките и ќе бројат ѕвезди“.¹² Тоа е секвенца од егејскиот егзил, но всушност тоа може да биде и секоја друга колона бегалци: од Палестина и Судан, од Авганистан и Ирак, од Мијанмар

need to become public ...the need to be appropriately dimensioned both in historical and artistic way; the necessity that both the world as well as we ourselves often openly and truly face the cruel reality. Certainly, the crucial question that should be asked is: how has it come and what are the reasons that both history and the world know almost everything about all other exoduses and know almost nothing about this particular one? Thus, as Benjamin has noted that “The true picture of the past flits by. The past can be seized only as an image which flashes up at the instant when it can be recognized and is never seen again... For every image of the past that is not recognized by the present as one of its own concerns threatens to disappear irretrievably.”, it seems that Janešlieva wants to seize some images, to *freeze* them just for a second, temporarily to save them from disappearing - at least until we understand them better or pay them the due respect.

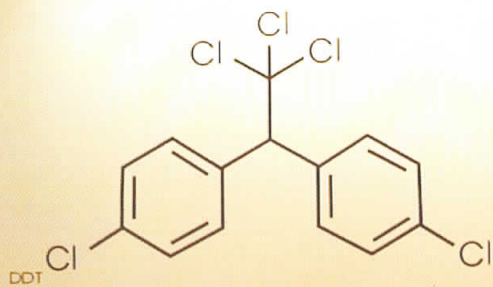
The concept of the project *Grafting* is polysemantic and multi-layered. The leitmotif is the exile theme - the exodus of Macedonian families during the Civil war in Greece 1946-1949, but around it Janešlieva *weaves* several crucial threads and aspects. Therefore she organizes the visual part of the project in the following way:

The first point obviously is the distressing, endless, tragic... the eternal line of refugees which *in continuo*, like a *perpetuum mobile*, moves through human history. This is the Macedonian part of Hell, the Aegean exodus, the line of Macedonian refugees

атура или филм. Во случајов таа бара нешто друго, бара (и паоѓа!) поинаква визуелна поетика. Личностите и нивните стории се фон преку којшто Јанешлиева следи други „траги“. Поточно, организирајќи го овој сегмент од „приказната“ преку неколку сепаратни видео и/или фото стории/секвенци, Јанешлиева го концентрира вниманието (и нејзиното и нашето), не толку на раскажувачите, туку на *одделни делови* од нивното тело. Односно, на неколку важни детали како елементи коишто ќе потенцираат „нови приказни“! На пример, *рацете* (поврзани со податокот дека староста на децата-бегалци била определувана според коските на рацете), потоа, *косата* (по правило сечена како превентивна мерка кога бегалците пристигнувале на одредисттата) итн.!

Третиот сегмент на проектот, третата „приказна“, всушност е крајот, или – очекуваниот *нов почеток*! Поточно: иако морничаво насилно отргнати од родните живеалишта (најчесто и од родителите и најблиските роднини), од децата-бегалци, но и од повозрасните, се очекувало едноставно да продолжат со своите животи – таму „некаде“, во туѓа земја, во сосема непозната средина, како ништо да не се случило! Јанешлиева всушност ја „тестира“

it into a piece of literature or a movie. She is looking for something else; she searches after and manages to find a different visual poetics. The individuals and their stories are the background on which Janešlieva follows other *traces and signs*. Or to be more precise, by organizing this particular segment of the *story* in several separate video and/or photo stories and sequences, Janešlieva focuses her, (but also our own) attention not so much on the narrators themselves, but on *parts* of their body, i.e. on some important details in their stories as elements that might initiate *new stories*! For instance *the hands* (referring to the fact that the age of the children refugees used to be determined by their hand bones; then *the hair* (which, as a rule, for preventive reasons was cut at the arrival of the refugees at their destination), and so on!

The third segment of the project, i.e. the third *story* actually is the end of the unknown journey or the expected *new beginning*! To put it more precisely - although uprooted from their birth places (and also often from their parents and close relatives) in a terrible way and by force, both the refugee children as well as the older ones had been simply expected to proceed with their lives *somewhere there* in a foreign land, in an unknown environment, as if nothing had happened! Janešlieva,

„Ка успевамо ли да закренимо одаје?
Кога се стави питом калем на
дрво дрво да ли целото дрво
после станува питомо.“

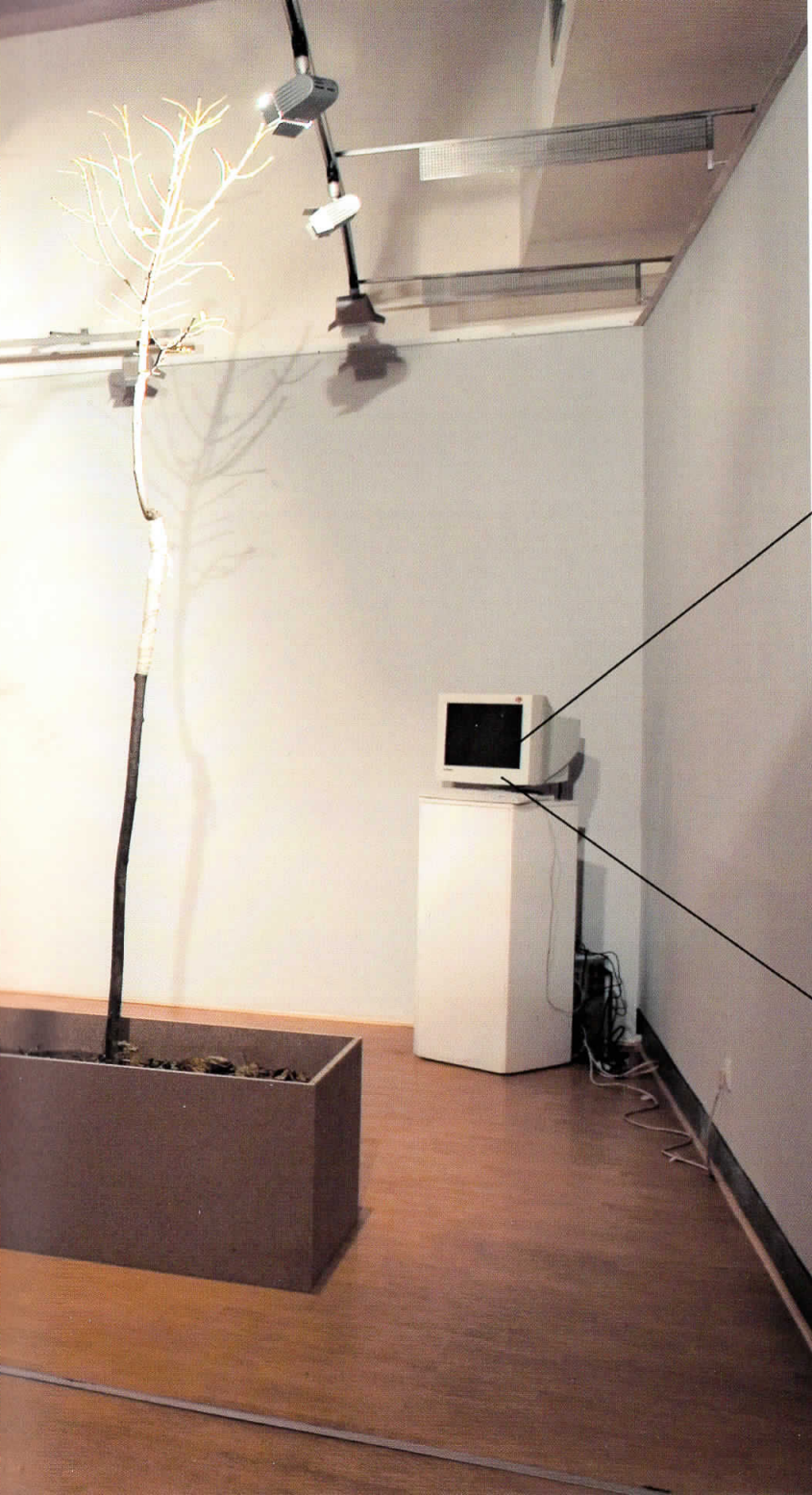
Простор 3:

3 дрвени саксии, земја, 5 калемени дрвца, самолеплива фолија, видео и монитор.

Room 3:

3 wood-cases, soil, 5 grafted trees, selfadhesive foil, VHS player & monitor.

Детали од видеото. / Video details.

оваа теза споредувајќи ја бегалската приказна со калемењето млади дрвца, односно вештачкото „пресадување“ деца од една средина во друга го поврзува со подеднакво вештачкото накалемување, „трансплантирање“ еден растителен вид врз друг! И оваа „стара и проверена“ техника на калемење во практиката, по правило, функционира. Младите фиданки, како и младите деца, по правило, „го примаат“ калемот, растат и се развиваат, *барем навидум*, онака како што замислил калемарот(?). Зашто и човековиот род, како и дрвцата, е жилава сорта! Прашање е само што и како останува *внатре* – какви белези, какви траги остануваат во годовите, во душата, во паметењето!

5.

Навраќајќи нè повторно на не така далечните случувања под „црното небо над Егејот“,¹³ Јанешлиева и за нас (симболично) „го отплаќа“ долгот кон егејската епопеја. Не допуштајќи „моментот на сознанието“ да биде само блесок, минатото да биде само течение во неврат, во мигот препознатливо, но во вечноста загубено, таа прецизно и емотивно го гради својот агол на перципирање. Тајмингот можеби е совршен зашто токму сега повторно се отвораат комплекс прашања за човековите/културните и други права на Македонците во регионот. Егејскиот егзодус – случка невидена и во библиски размери¹⁴ – е важен дел од овој комплекс.

actually, *tests* this thesis by comparing the refugees story to grafting young trees, i.e. she compares the artificial *implantation* of children from one land to an other one with the equivalent artificial grafting, a *transplanting* of one kind of plant into an other one! And, this *old and many times tested* grafting technique, as a rule, does function in practice. Young branches like young children, as a rule, *accept* the graft, they grow and spread, *at least it appears so* according to the plan of their grafter. Since human species, like young trees are a tough sort! The question is only what remains *inside* and in what way - what kind of bruises and marks are left in the tree rings - in the people's souls and memories!

5.

Reminding us of the events that took place under *the dark sky above the Aegean region*¹³ not so long ago, Janešlieva (symbolically) and both for us *pays back* the debt to the Aegean epos. Not letting *the moment of enlightenment* be just a flash and the past become just an irretrievable flow instantly perceived, but lost in eternity, she precisely and emotionally creates her own angle of perception. The timing is probably perfect, because many issues concerning human, cultural and other rights of Macedonians in the region are now being reopened. The Aegean exodus - an event unbelievable even in Biblical terms¹⁴ is an important part of the complex refugees issues.

¹ Овој Едикт го става протестантизмот во законот и практично предизвикува насилна преселба на околу 500.000 протестанти (хугеноти) од Франција во други европски земји.

² Предизвикува бегалски бран од околу 1.500.000 луѓе, главно во земјите на Европа.

³ Предизвикува насилна преселба на околу еден милион Ерменци од Турција.

⁴ Според некои проценки, во тој период се раселени околу два милиони луѓе (Палестинци, Евреи и други).

⁵ Irene Lagani, *The Removal of the Greek Children and Greek-Yugoslav Relations, 1949-1953 – A Critical Approach*, Athens: I. Sideris, 1996.

⁶ *Greece Civil War*, Library of Congress Country Studies.

⁷ *The Black Book Of Communism*, by Stéphane Courtois, Nicholas Werth, Jean-Louis Panné, Andrzej Paczkowski, Karel Bartosek and Jean-Louis Margolin, H.U.P., Cambridge, MA, 1999.

⁸ За разлика од ова, оваа тема е особено присутна во македонската литература, во творештвото на редица репомирани македонски писатели: Ташко Георгиевски, Петар Ширилов, Иван Чаповски, Ката Мисиркова, Паскал Гилевски, Ташко Ширилов, Кица Барчиева-Колбе и др.

⁹ Во овој контекст, иако не директно врзано со конкретната „македонска“ варијанта на оваа тема, туку согледана пошироко, секако, треба да се спомне изложбата „Уметници & бегалци“ (куратор Мелентие Панџилевски) во Музејот на град Скопје, 1999.

¹⁰ Златко Теодосиевски, *Јанешлиева* (каталог), Национална галерија на Македонија, 2005.

¹¹ Исто.

¹² Петре М. Андреевски, *Небеска Тимјановна*, Дневник/Табернакул, Скопје, 2007, стр. 152.

¹³ Иван Чаповски, *Црното небо над Егејот*, Дневник, 20 септември 2007, стр. 11.

¹⁴ Исто.

¹ By this Edict Protestantism was forbidden by law and this practically caused a relocation by force of approximately 500.000 Protestants (i.e. Huguenotes) from France to other lands in Europe.

² It caused the exile of approximately 1.500.000 refugees, mostly in some European countries.

³ It caused a displacement from Turkey of approximately one million Armenians.

⁴ Some assessments indicate that approximately two million people (Palestinians, Jews and others) were displaced in that period.

⁵ Lagani, Irene. *The Removal of the Greek Children and the Greek-Yugoslav Relations, 1949-1953 - A Critical Approach*. - Athens: I. Sderis, 1996.

⁶ *Greece - Civil War*, Library of Congress Country Studies.

⁷ Courtois, Stéphane and all. *The Black Book of Communism*. - Cambridge, MA: H.U.P., 1999.

⁸ Differently enough, this theme is frequently treated in Macedonian contemporary literature in the works of a number of prominent Macedonian writers such as: Taško Georgievski, Petar Širilov, Ivan Čapovski, Kata Misirkova, Paskal Gilevski, Taško Širilov, Kica Bardzieva-Kolbe and others.

⁹ In this context, although indirectly related to the *Macedonian* variant of this theme, we should mention the exhibition “Artists and Refugees” (curator Melentie Pandilovski) held at Skopje City Museum in 1999.

¹⁰ Teodosievski, Zlatko. *Janešlieva* (a catalogue). - Skopje: Macedonian National Gallery, 2005, pp. 13.

¹¹ *Ibid.*, pp. 3.

¹² Andrejevski, Petre. *Nebeska Timjanova*. - Skopje, “Dnevnik/Tabernakul”, 2007, p. 152.

¹³ Čapovski, Ivan. “The Dark Sky Above the Aegean Region”, in “Dnevnik”, Sept. 20th, 2007, p. 11.

¹⁴ *Ibid.*

„Ќе успееме ли да закорениме овде?
Кога се става питом калем на диво дрво
дали целото дрво после станува питомо...“

Ташко Георгиевски - „Црна билка“

Славица ЈАНЕШЛИЕВА

1973 - родена во Скопје.

1996 - дипломирала на Факултетот за ликовни уметности во Скопје, отсек графика.

1998 - магистрирала на истот факултет.

Од 2000 до 2006 работи како самостоен ликовен уметник.

Од 2006 работи како доцент на Факултетот за ликовни уметности - Скопје, на графичкиот оддел.

Селектирани самостојни изложби:

2007 - *Калемѐне*, Мултимедијален центар „Мала станица“, Скопје

2006 - Културен центар „Babel“, Утрехт, Холандија

2005 - *Приказни*, Галерија МЦ, Њујорк

2004 - *Наративи и симболи*, Национална галерија, Скопје

2002 - *Крик*, Музеј на современата уметност, Скопје

2001 - *Секавање на еден идеалист*, Галерија „степен“, Скопје;

Раскажување приказни и видео перформансот *Ситиe мои велосипеди*, Галерија „Open“, Братислава

2000 - *Раскажување приказни*, Капела на Künstlerhaus Boswil, Швајцарија

1999 - *Небоманија*, СХ Галерија, Скопје

1998 - Графичка инсталација *Писма*, ОГС, при МГС, Скопје

1997 - *Графики* - со проектот *Трло*, Галерија при МКЦ, Скопје

1996 - *Изложба на графики*, Уметничка галерија, Битола

Селектирани групни изложби:

2007 - *Фестивал на современа уметност*, Варна, Бугарија;

Редесфинирање на јавниот простор, „Точка“ и вонгалериски простори, Скопје

2006 - *Инкладија*, Руеф Галериј, Универзитет Пердиу, Лафајет, Индијана, САД; *Уметничкој во разговор*, Кампагел, Хамбург, Германија; *Жестико историско ехо - Источно соседи*, „Babel“, Утрехт, Холандија; *Современа македонска графика*, Национална галерија Скопје.

2005 - *Глобална фузија - поблиску*, урбана изложба, Мелбурн, Виена; *Туѓо тело*, Музеј на град Скопје, „Betania“, Берлин; *Интернационално триенале на минијатура*, Универзитет Тама Арт, Токио

2004 - *Космополис I, микрокосмос - макрокосмос*, Музеј на современата уметност, Солун; *Мултипликација на македонски начин*, Отворено графичко студио, Скопје; *Графики од Балканот 2004*, триенале, Музеј Даларнас, Фалун, Шведска; *Повторно поврзување; Перцепции*, Национална галерија, Скопје, Национална галерија, Софија

2003 - *Концептуалниот дискурс во Македонија*, МСУ, Скопје; *Ние сме времето* - Второ биенале на современа визуелна уметност од жени уметници од Балканот, Национална галерија, Софија; *Мајстори на графиката*, 7-мо Интернационално биенале, Музеј на уметностите, Гиор, Унгарија; *6-то Свешко триенале на графики мал формат*, Association Mouvement Art Contemporain, Шамалје, Франција; *Дијалози - македонската уметност денес*, УНЕСКО, Париз, Министерство на култура, Рим, Модерна галерија, Подгорица

2002 - *Телото мисли*, Отворено графичко студио, Скопје; *22-ор Меморијал Надежда Петровиќ*, Уметничка галерија Надежда Петровиќ, Чачак; *Bound/less Borders*, Гете Институт, јавен арт

Slavica JANEŠLIEVA

1973 - Born in Skopje, Macedonia.

1996 - BFA, Faculty of Fine Arts in Skopje, Printmaking Department.

1998 - MFA, Faculty of Fine Arts in Skopje.

2000 - 2006, freelance visual artist.

2006 - assistant professor at the Faculty of Fine Arts - Skopje, Printmaking Department.

Selected solo exhibitions:

2007 - *Grafting*, Multimedia Center “Mala Stanica”, Skopje

2006 - Cultural center “Babel”, Utrecht, The Netherlands

2005 - *Stories*, Gallery MC, New York City

2004 - *Narratives and Symbols*, National Gallery, Skopje

2002 - *A Cry*, Museum of Contemporary Art, Skopje

2001 - *Remembering an Idealist*, “one degree gallery”, Skopje; *Story Telling* and video performance *All My Bicycles*, Gallery Open, Bratislava

2000 - *Story Telling*, Künstlerhaus, Boswil, Switzerland

1999 - *Reading the Clouds*, CIX Gallery, Skopje

1998 - Graphic Installation *Letters*, Open Graphic Studio, Skopje

1997 - Exhibition of prints - with the *Sheep Fold* project, MKC, Skopje

1996 - *Prints*, Art Gallery, Bitola

Selected group exhibitions:

2007 - *Contemporary Arts Festival*, Varna, Bulgaria; *Redefining public spaces*, “Tocka” and other non-gallery spaces, Skopje

2006 - Inkladia, Rueff Galleries, Purdue University, West Lafayette, Indiana, USA; *Artists in Conversation*, Kampnagel Hamburg, Germany; *Eastern Neighbours*, Cultural Center “Babel”, Utrecht, The Netherlands; *Contemporary Macedonian Graphic Art*, National Gallery, Skopje

2005 - *Global Fusion Close Up*, urban art, Melbourne, Vienna; *Alien Body*, Skopje City Museum; Bethania, Berlin; *Tokio International Mini-Print Triennial*, Tama Art University, Tokyo

2004 - *Cosmopolis I - Microcosmos x Macrocosmos*, State Museum of Contemporary Art, Thessalonika; *Multiplication - The Macedonian Way*, Open Graphic Studio, Skopje; *Prints from the Balkans*, Faluntriennial 2004, Dalarna museum, Falun, Sweden; *ReAffiliations: Sightings*, National Art Gallery, Skopje, National Art Gallery, Sofia, Bulgaria

2003 - *The Conceptual Discourse in Macedonia*, Museum of Contemporary Art, Skopje; *We Are The Weather* - Second Biennial of Contemporary Visual Arts By Balkan Female Artists, National Art Gallery, Sofia; *The Masters of Graphic Arts*, 7th International Biennial, Municipal Museum of Arts, Győr, Hungary; *6th Mondial Triennial of Small Sized Prints*, Association Mouvement Art Contemporain, Chamalières, France; *Dialogues*, UNESCO, Paris, Ministry of Culture, Rome, Moderna Galerija, Podgorica (2004), Montenegro

2002 - *Body Thinks*, Open Graphic Studio, Skopje; *22nd Nadezda Petrovic Memorial*, Art Gallery “Nadezda Petrovic”, Cacak, Serbia; *Bound/less Borders*, Goehe Institute Inter Nations, public art project with billboards, Belgrade, Skopje, Sofia, Bucharest, Sarajevo, Kassel; *Links*, Graphica Creativa - 10th Triennial, Jyväskylä Art Museum, Jyväskylä, Finland

2001 - *Small Talks*, Museum of Contemporary Art, Skopje; *Five Contemporary Macedonian Printmakers*, Gallery “Cvadrato di Omega”, Rome; *Perfect*

проект со билборди, Белград, Скопје, Софија, Букурешт, Сараево, Касел; *Врска*, 10-то Интернационално графичко триенале, Музеј на градот, Јуваскула, Финска

2001 - *Лаф муабети*, Музеј на современата уметност, Скопје; *5 Современи македонски графичари*, Галерија „Cvadrato di Omega“, Рим; *Совршен избор*, јавен арт проект, Градски трговски центар, Скопје
2000 - *Комуникација. Искуство на интеракцијата*., Бизнис центар, Алмати, Казахстан; *3-тото Интернационално графичко триенале*, Завод, музеј и галерија, Битола; *Графички експеримент 2*, Отворено графичко студио, Скопје; *1-рв Чеџи меѓународен арти фестивал на графика*, Галерија на Чеџи студентскиот културен центар и „Sogwipo Kidang“ галерија, Кореа; *Artist(s) in Residence* (учество во проектот на Лучезар Бојаџиев), *Дружбата страна на Европа*, 2 дел: *Social reality, Existence, Politics, Jeu de Paume*, Париз
1999 - *MATRIX*, Trieste Contemporanea, Трет; *Интернационално графичко биенале*, Галерија на градот, Варна, Бугарија; *Првото Peep-show во градов*, CIX Галерија, Скопје; *12-тата Германска меѓународна изложба на графика*, Сала на градот, Фрехен, Германија; *4-тата Изложба на Интернационалното триенале на графика*, Музеј Ino-cho, Kochi-shi, Јапонија
1998 - *5-тото Биенале на графика* - меѓународна изложба, Уметнички павилјон Цвијета Зузориќ, Белград
1997 - *19-тото Интернационално графичко триенале*, Галерија на префектура, Канагава, Јапонија

Награди:

2007 - Откупна награда од *Телма* телевизија, 37-ма графичка изложба на ДЛУМ, Скопје **2004** - Откупна награда од НУБ, *35-тата графичка изложба на ДЛУМ*, Скопје **2003** - Награда Атанас Мучев, за најуспешен автор-дело на *Избор 2002*, Струмица; Награда Денес, *Изложба на номинирани автори*, Центар за современи уметности и Фондација за граѓанско општество - Њујорк, Скопје
2001 - Прва награда, *1-во Интернационално триенале на мала графика*, Тетово; Grand Prix, *5-тото Биенале на младите уметници*, Скопје **2000** - Откупна и специјална награда за дело на млад македонски уметник, *3-тото Интернационално графичко триенале*, Битола; Откупна награда од фондацијата Ратко Несторовски - Кинес, *Ревизијална изложба на ДЛУМ*, Скопје **1998** - Откупна награда од НУБ, *28 графичка изложба на ДЛУМ*, Скопје **1997** - Втора награда, *СИАБ '97*, Скопје

Ошкуйени дела за колекции:

-Музеј на современата уметност, Скопје, Македонија
-Национална галерија, Скопје, Македонија
-Музеј на градот Јуваскула, Јуваскула, Финска
-Светска банка, Вашингтон, САД

Адреса: Франц Прешерн 159, 1000 Скопје
E-mail: slavica_jane@yahoo.com
www.cac.org.mk/artists

Match, exhibition of public art projects, City Shopping Mall, Скопје
2000 - *Communication. Experience of Interaction.*, Buisiness Center, Almaty, Kazakhstan; *3rd International Triennial of Graphic Art*, Institute, Museum and Gallery Bitola, Bitola, Macedonia; *Graphic Experiment 2*, Open Graphic Studio, Скопје; *The 1st Cheju International Print Art Festival*, Sogwipo Kindang Gallery, Cheju, Korea; *Artist(s) in Residence* (participation in the project of Luchezar Boyadziev), part 2 "*Social Reality / Existence / Politics*", *L'autre moitié de l'Europe*, Jeu de Paume, Paris, France
1999 - *Matrix*, Trieste Contemporanea, Trieste, Italy; *International Print Biennial*, Art Gallery, Varna, Bulgaria; *The First Peep-show in the City*, CIX Gallery, Скопје; *12th German International Exhibition of Graphic Art*, Stadtsaal, Frechen, Germany; *4th International Triennial Exhibition of Prints*, Ino-cho Paper Museum, Kochi-shi, Japan
1998 - *5th Biennial of Graphic Art*, Cvijeta Zuzoric Art Pavilion, Belgrade, Serbia
1997 - *19th International Exhibition of Prints*, Prefectural Gallery, Kanagawa, Japan

Awards:

2007 - Purchase Award - "Telma", *37th Exhibition of prints*, Скопје **2004** - Purchase Award, *35th Exhibition of prints*, Скопје **2003** - Atanas Muchev Award, *Selection 2002*, Strumica; DENES Award, *Nominated Artists Exhibition*, Annual Award by the Civil Society Foundation in New York, Trust for Mutual Understanding and the Contemporary Art Center in Macedonia, Скопје **2001** - First Prize, *1st International Mini Print Triennial*, Tetovo; Grand Prix, *5th Biennial of the youth artists*, Скопје **2000** - Purchase Award, *3rd International Print Triennial*, Bitola; Ratko Nestorovski - Kines Award, *Revizijalna exhibition*, Скопје **1998** - Purchase Award, *28th Exhibition of prints*, Скопје **1997** - Second prize, *SIAB '97*, Скопје

Works purchased for collections:

-Museum of Contemporary Art, Скопје, Macedonia
-National Gallery, Скопје, Macedonia
-Jyväskylä Art Museum, Jyväskylä, Finland
-World Bank, Washington D.C., USA

Address: Franc Prešern 159, 1000 Скопје, Macedonia
E-mail: slavica_jane@yahoo.com
www.cac.org.mk/artists

Национална галерија на Македонија -
Мултимедијален центар „Мала станица“
Октомври 2007

Славица Јанешлиева, „Калемење“

Национална галерија на Македонија
Железничка 1б, 1000 Скопје, Р. Македонија
Тел. +389 (0)2 3126 856 Факс +389 (0)2 3109 566
e-mail: contact@ngm.com.mk
www.ngm.com.mk

Издавач: Национална галерија на Македонија
За издавачот: Маја Крстевска, директор
Куратор: Златко Теодосиевски
Текст: Златко Теодосиевски
Коректура: Михаил Лопарски
Превод на англиски: Марија Хаџимитрова Иванова
Коректура на англиски текст: Љ. Тодорова-Јанешлиева
Фотографии: Роберт Јанкулоски
Дизајн: Славица Јанешлиева
Печат: Скенпоинт, Скопје
Тираж: 500

Проектот е финансиран од Министерство за култура
на Република Македонија

Авторски права: © Национална галерија на Македонија

Голема благодарност до: МТВ, Тина Стојанова, Петре
Наневски, Димитар Малиданов, Евгенија Теодосиевска,
Слободан Бачварски, Љубица и Атанас Јанешлиеви.

National Gallery of Macedonia -
Multimedia Center “Mala stanica”
October 2007

Slavica Janešlieva, “Grafting”

National Gallery of Macedonia
Železnička 1b, 1000 Skopje, R. Makedonija
Tel. +389 (0)2 3126 856 Fax +389 (0)2 3109 566
e-mail: contact@ngm.com.mk
www.ngm.com.mk

Publisher: National Gallery of Macedonia
For the publisher: Maja Krstevska, director
Project curator: Zlatko Teodosievski
Text: Zlatko Teodosievski
Proof reading: Mihail Loparski
Translated into English: Marija Hadžimitrova Ivanova
Language editor: Lj. Todorova-Janešlieva
Photographs: Robert Jankuloski
Design: Slavica Janešlieva
Printed by: Skenpoint, Skopje
Copies: 500

This project has been financed by the Ministry of Culture of the
Republic of Macedonia

Copyright: © The National Gallery of Macedonia

Special thanks to: MTV, Tina Stojanova, Petre Nanevski, Dimitar
Malidanov, Evgenija Teodosievska, Slobodan Bacvarski, Ljubica
& Atanas Janešlievi.

CIP - Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека „Св. Климент Охридски“,
Скопје

7.038.55(497.7)(06.064) Јанешлиева, С.

ISBN 978-9989-694-96-7
I. Janešlieva, Slavica види Јанешлиева, Славица
а) Видео инсталации - Македонија - Изложби
COBISS.MK-ID 70658570

